1. HISTORIE POUTNÍHO MÍSTA V SUDĚJOVĚ

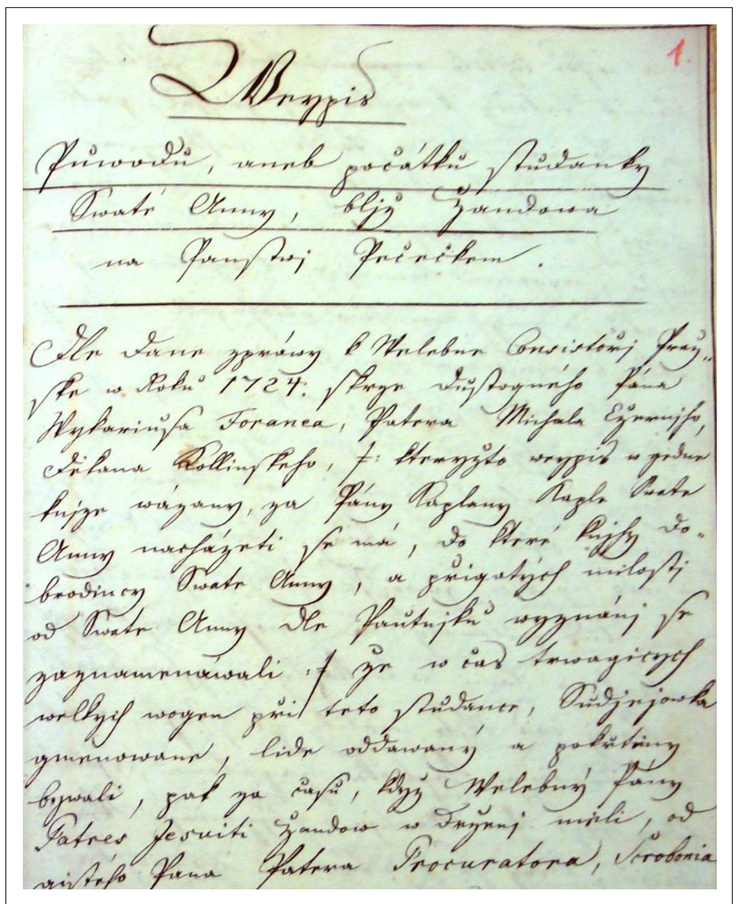
Vznik poutního místa

Nejstarší nám známá dochovaná zpráva o sudějovské studánce udává, že na místě studánky stávala dřevěná kaplička ke cti sv. Anny již z dob, kdy sousední Žandov vlastnili jesuité (1659 - 1689). Tato zpráva kolínského děkana z roku 1724 sloužila pražskému arcibiskupovi jako podklad pro rozhodnutí o žádosti Karla Jáchyma říšského hraběte z Brédy, jenž usiloval o povolení pravidelného sloužení mší v dřevěné kapličce a stavbu kamenného poutního kostela. Povolení bylo uděleno, ale jen opatrně a s výminkou, že kněží musí být řádně schválení, což byla reakce na tehdejší časté procesy s tajnými protestanty, které probíhaly i v blízkém okolí (např. v Kralicích či Nepoměřicích).

Vlastní stavba kostela započala v roce 1724 a o rok později byl kostel den před svátkem sv. Anny vysvěcen za přítomnosti 16 kněží z celého Kutnohorska, patrona stavby kostela hraběte Brédy a mnoha dalších lidí. V té době také kromě kostela a fary vznikly i lázně, kde se poutníci mohli omýt Sudějovkou, a panská hospoda, které položily základ vznikající vesnice. Věhlas kostela a studánky rostl a každoročně se zde o poutích scházelo až několik tisíc lidí a chodila procesí i z dalekého okolí (např. z Poděbrad, více viz panel 2).

Za účelem poskytnutí klidného stínu poutníkům v horkém létě i jako prostor pro umístění křížové cesty, již měli ve správě františkáni ze zásmuckého kláštera, byly okolo kostela v roce 1742 vybudovány částečně dřevěné ambity se zvoničními věžemi a bočními kaplemi. O 77 let později však ambity musely být pro nedostatek údržby zbořeny, a tak poutní areál nabyl dnešní podoby se zvoničními věžemi, třemi bočními kaplemi a zdí obepínající areál (zbytkem oněch ambitů).

Samotná studánka, jež stála za vznikem poutního místa v Sudějově, vyvěrá do studny u paty východní zvoniční věže, ale od roku 1843 je voda z ní svedena do stávající kapličky, jejíž současná podoba je výsledkem přestaveb z let 1931 a 1946. V době před první světovou válkou se voda ze Sudějovky stáčela podobně jako minerálky.

Obr. 1: Část opisu zprávy o vzniku poutního místa v Sudějově podané kolínským děkanem Martinem Černým roku 1724 k Pražskému arcibiskupství (záměrně byla zachována tehdejší podoba jazyka, pouze bratrský pravopis byl převeden na náš současný diakritický):

„Dle dané zprávy k velebné Konsistoři pražské v roku 1724 skrze důstojného Pána Vikariusa Foranea Patera Michala Černího, děkana Kollinského (kterýžto vejpis v jedné knize vázaný, za pány kaplany kaple svaté Anny nacházeti se má, do které knihy dobrodincové a přijaté milosti od sv. Anny dle vyznání poutníků se zaznamenávali) že včas trvajících velkých vojn při této studánce, Sudějovka jmenované, lidé oddáváni a pokřtěni bývali, pak za časů, když velební páni Patres Jesuiti Žandov v držení měli, od jistého Pana Patera Procuratora Scrobína posvěcena byla, tu lidé nemocní vodu tuto obyčejně k pití brávali a se s ní hojívali, tak to za znamení měli, že když člověk těžce nemocný ležel a tu vodu k občerstvení požíval (když pak se s ní umýval) a ona v své čistotě neproměnitelná zůstala, člověk takový k uzdravení přišel, pakli se voda změnila a zkalila, tedy znamení mívali, že ten člověk z nemoci nevyjde. Když se tak pověst o této vodě vůbec roznesla, nejenom tam lidi k uzdravení zraků, a jiných neduhů přicházeli, ale i také s voznicemi na 2-3 z více míl pro tu vodu posílali, v ní se mývali, a tak neduhy své tělesné uzdravovali.

Když na potom kaplička ode dřeva při této studánce vystavena byla a obraz sv. Anny v této kapličce zavěšený byl, tím více tam lidé putovali a mnoho voskových svíček a lamp v té kapličce rozsvěcovali, v který čas velký vítr se strhl, a tak ta dřevěná kaplička zapálená shořela. Když zase Pan Martin, příjmením Wencl, malíř, který se u Václava Hanouska (snad v Pečkách) až do své smrti zdržoval, nový obraz sv. Anny vymaloval a Pánům Paterům Kapucínům v městě Kolíně posvětiti dal: tuto novou dřevěnou kapličku nechal opět vyzdvihnouti a studánku, která až po dnes stojí, štukovým kamením vyroubiti dal. To když se stalo, pobožnost k sv. Anně se rozmnožovala, takže jedenkráte na 100 a více Uhrů, Moravanů a jiných lidí z daleka na den sv. Anny se tam sešlo a své modlitby vykonalo; načež tehdejší pečecká vrchnost P. P. Hrabě Jan Josef Trautmannsdorf tu kapli vyzdvihnouti chtěl...“

Zprávy o náhlých nevysvětlitelných uzdraveních

Tuto zprávu zanechal roku 1936 ve farní pamětní knize Jan Procházka, farář v Košicích a toho času v době střídání kněží duchovní správce v Sudějově:

Poněvadž stará pamětní kniha shořela [při požáru fary roku 1790 – pozn. autora] a v této o nějakých zázračných uzdraveních nic zapsáno není, zapisuji toto: V roce 1890 vydal Sudějovský truhlář a rolník Josef Hylas (zemřel dne 25. května 1925) knížku: Původ a popis chrámu Páně sv. Anny v Sudějově. Jest škoda, že knížečka tato nebyla zakoupena (15 kr. [krejcarů]) a uložena v archivu. Jest to ovšem výtah zdejší této a „malé“ pamětní knihy (překlady z latinského a německého mu dal zdejší dobrý farář Josef Elias), ale pro památku uložena býti měla. Dnes – 1936 – jsou dva poslední výtisky v rodině zmíněného Josefa Hylase.

V této knížečce na stránce 16 a 17 stojí:
Co se týče zde uzdravených jsou u mně 4 případy známy. Emanuel Vejlovský sluha záložny v Kouřimi vypravoval mi, jak se zde byv chromý r. 1842 uzdravil. Od té doby ač jest přes 80 roků stár pěšky sem každoročně putuje. Loňského roku (1889, pozn. pisatele) však zde nebyl.

Anna Šlechová (snad Šlechtová) ze Svojšic, stařena 82 let stará byla do 12. roku svého úplně slepá. Byla sem matkou přinášena a po modlitbě na stupních oltáře otřela jí matka oči rouchem oltářním a od té doby zraku nabyla a každoročně sem putuje. Toto mě sama vypravovala s takovou vroucností a tak velikou důvěrou, že byv tím pohnut, umínil jsem si toto sepsati.

Jistá žena byla sem přivedena s Ledečským procesím v r. 1856 slepá; po nabytí zraku přišla do fary vypravujíc, jak velké milosrdenství jí Bůh na přímluvu sv. Anny prokázal. Darovala pak modré hedvábné roucho na obraz sv. Anny. Toto nám často vypravoval zemřelý pan farář Švejda.

Jistý neznámý člověk vypravoval zdejším lidem, kteří s ním často mluvívali toto: Maje těžký neduh na těle modlil se k sv. Anně za uzdravení. Konečně se mu zdálo by šel k sv. Anně do Sudějova nikoliv ale ke studánce u kostela, nýbrž blízko za obcí v lese že je studánka nad níž na straně obrázek a tam že uzdravení dojde. Vypravil se sem a zde chodil celý den nemoha ji nalézti až mu lidé jimž se svěřil o ní pověděli. Tam prý byl uzdraven a po více roků s ním zdejší lidé mluvívali. Jest to studánka kam chodí Semerinští pro vodu. Jedné části zdejší obce říkáme totiž „Semerink“.

Jan Procházka
excurrendo administrátor

Obr. 2: Vyobrazení sv. Anny, matky Panny Marie, z hlavního oltáře v kostele sv. Anny v Sudějově.

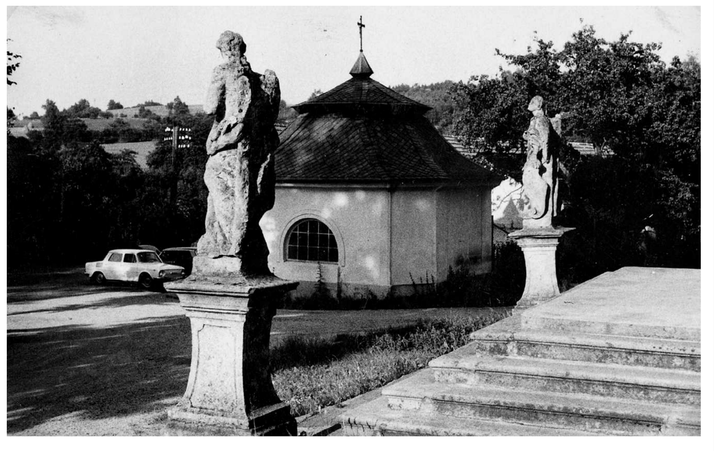
Vývoj v 19. a 20. století

Duchovní správa poutního místa od samého počátku spočívala na kaplanech, kteří byli podřízeni faráři v Nebovidech u Červených Peček, kde sídlil svého času jediný farář pro celé panství Červené Pečky. V roce 1847 došlo ke vzniku lokálie v Sudějově, pod níž náležely kromě kostela sv. Anny ještě kostely ve Sv. Janu (Krsovicích) a Rašovicích (více viz panel 4). Dvanáct let nato vznikla samostatná římskokatolická farnost Sudějov. Kněží v Sudějově měli kromě organizačního zajištění poutí na starosti především duchovní péči o 12 přilehlých vesnic a osad a o výuku náboženství ve dvou školách na území farnosti (v Krsovicích a v Sudějově s pobočkou v Rašovicích). Naopak o samotných poutích se pravidelně na zajištění bohoslužeb a zpovídání podíleli i kněží, kteří sem přiváděli procesí ze vzdálenějších míst. Tradice sudějovských poutí a především procesí byla násilně přerušena jak za druhé světové války, tak především zejména v období komunistického režimu.

Komunistická diktatura se rozsáhle podepsala na duchovním a náboženském životě v českých zemích. Jedním z důsledků byl také dramatický (především zásahy státu způsobený) úbytek kněží, ale i věřících. V důsledku těchto změn zaniká farnost Sudějov 11. 1. 2005 po více než 145 letech samostatné existence a je sloučena spolu s pěti dalšími (Košice, Uhlířské Janovice, Drahobudice, Zásmuky, Horní Kruty) do římskokatolické farnosti Uhlířské Janovice (kam v roce 2008 přibyly ještě farnosti Čestín a Petrovice II). Od roku 2011 přestává zdejší fara po více než 285 letech sloužit jako obydlí kněze. Navzdory tomuto vývoji se tradici sudějovské svatoanenské pouti podařilo obnovit a navštěvuje ji každoročně mnoho set lidí. Význam zdejšího poutního místa v rámci Čech se projevuje i v tom, že hlavní poutní mše pravidelně slouží významné osobnosti českého náboženského života, např. kard. Miloslav Vlk, kard. Dominik Duka, OP nebo prof. Petr Piťha.

Původ jména Sudějov

Vesnice Sudějov vděčí za svůj vznik i za své jméno již vícekrát zmiňované studánce, která získala své jméno Sudějovka podle okolního lesa. O něj se podle pověsti hádalo a soudilo několik panství, na jejichž pomezí ležel (v blízkosti hraničilo různě osm panství). Pověsti dodává na pravděpodobnosti záznam o podobném jednání hejtmanské rozhodčí komise mezi panstvími Jindice a Červené Pečky z roku 1755. Zejména v 19. století se pak pro poutní místo stejně jako pro celou vesnici používalo jméno kostela, t.j. Sv. Anna.

Obr. 3: Studánka Sudějovka (80. léta 20. století).

Obr. 4: Letecký snímek Sudějova z 19. září 2009.

© Zdeněk Janovský, Marie Janovská, 2013